

O svetovanju in načrtovanju v zasebnih gozdovih

Razmišljanja ob Osnutku novega Zakona o gozdovih (z dne 23. 1. 1992)

Hrvoje ORŠANIČ*

UVOD

V zvezi z novim Zakonom o gozdovih povzroča v operativi največ polemik spreminjanje odnosa gozdarstva do lastnika gozda. Pojem lastnine gozda zaradi zavlačevanja in spolitiziranosti gozdarske zakonodaje še ni dorečen do tiste meje, ki bi pomenila tudi lažje oblikovanje novo nastajajočega odnosa do lastnika gozda.

Glede na to, da je zakonodaja po navadi prilagojena nekemu povprečnemu stanju oziroma ne more upoštevati določenih specifičnosti območij v dovolj veliki meri, lahko pride ponekod do velikih konfliktnih situacij, kar otežuje delo, ki bi moralo potekati v nekem normalnem delovnem ritmu in ob pokazljivih delovnih rezultatih.

Ob spremljanju poteka izdelave in sprejemanja nove gozdarske zakonodaje, upravičeno sumim, da bo novi Zakon o gozdovih bolj produkt političnih bojev v parlamentu, kot pa tisto, kar si stroka želi od nove zakonodaje. Pri tem tudi dvomim, da bo lastnik gozda čez čas zadovoljen s tistim, kar mu bo nova zakonodaja nudila.

Svetovanje lastnikom gozdov je v gozdarskem smislu zelo širok pojem. Kaj naj bi svetovanje zajemalo, bi moralo biti v prostoru države poenoteno – zaradi lažje analize interesov lastnikov gozdov v njihovem gozdu. Analiza interesov bi šele pokazala, kaj naj gozdarska stroka nudi lastniku oziroma kakšno zakonodajo potrebujemo na področju zasebnih gozdov. Bojim se, da bo novi Zakon o gozdovih sprejet brez te analize in bo zaradi tega v nekaterih členih težko izvedljiv. Tudi področje načrtovanja v zasebnem sektorju je zaradi pomanjkanja

analize interesov lastnikov zelo vprašljivo z vidika izvajanja načrtovanega. Lastnikov interes do svojega gozda je produkt njegove predstave o vlogi lastnega gozda v njegovem gospodarstvu in lastnih možnostih za izkoriščanje. Javni interes po splošno koristnih funkcijah gozda je v zavesti lastnika gozda, žal, šele na drugem mestu.

Ena od vlog inšpekcijskih služb je tudi navzočnost na terenu, vendar dvomim, da bo, tako kot izhaja iz osnutka Zakona o gozdovih, območni inšpektor fizično zmožen vsaj delnega stika s približno 25.000 lastniki gozdov, kot jih je v brežiškem območju.

ZASEBNI GOZDOVI V BREŽIŠKEM OBMOČJU

(Povzetek iz območnega načrta 1991–2000)

Za lažje razumevanje problematike navajam nekaj bistvenih podatkov.

Od 65.531,91 ha gozdov je v območju 49.350,37 ha zasebnih gozdov. (75 % gozdov v območju je v zasebni lasti).

Od 24.912 lastnikov jih ima dobra polovica gozdno posest veliko le do 1 ha, pa še ta je v povprečju sestavljena iz 4 parcel.

V strukturi gozdnih posestnikov je delež pravih kmetov zelo majhen. Prevladujejo polkmetje, ki večino svojega dohodka pridobijo z zaposlitvijo v raznih podjetjih in jim kmetijstvo pomeni le dodaten vir zasluga.

Velik je tudi delež lastnikov, ki se s kmetijstvom sploh ne ukvarjajo in imajo gozd samo kot posledico dedovanja ali naložbe denarja.

KOMENTAR

Veliko število lastnikov kaže na veliko pestrost interesov lastnikov.

* H. O., dipl. inž. gozd., Gozdno gospodarstvo Brežice, 68250 Brežice, Bratov Milavcev 61, Slovenija

Velikost in struktura gozdnih parcel in gozdne posesti

Velikost parcele ali gozdne posesti	Deleži števila parcel (%)	Deleži števila posestnikov (%)
do 0,50 ha	58	34
0,50–1 ha	21	20
1–3 ha	18	29
3–5 ha	3	9
5–10 ha	–	6
10–20 ha	–	2
nad 20 ha	–	–
Skupaj	100	100

Razmeroma majhna gozdna posest kaže na majhen interes lastnikov gozdov do kontinuiranega gospodarjenja z gozdovi.

Obstaja bojazen, da večina lastnikov upošteva svojo gozdno posest le kot »zalogo« za izhod iz kakšne osebne denarne krize, brez želje po negovanju gozdov in s tem povečevanju vrednosti svoje gozdne posesti ob uživanju vmesnih donosov.

Navedeni podatki iz tabel kažejo na vso težavnost dela revirnih gozdarjev v takšnih razmerah. Strokovno delo zlahka »zvodeni«, vložen trud in nastali stroški pa lahko ostanejo brez zadovoljivih rezultatov.

IZ OSNUTKA ZAKONA O GOZDOVIH

V členu 6 zakon omejuje lastninsko pravico zaradi zagotavljanja javnega interesa nad gozdovi z usklajenim gospodarjenjem z gozdnogojitvenimi načrti za (ni ločeno!) parcelo ali gozdno posest nekega lastnika. Člen razume »parcelno gospodarjenje«, ki pa v pričujočih razmerah razdrobljenosti gozdne posesti in političnih pritiskih na gozdarstvo verjetno ne bo dalo ne pravočasnih ne pričakovanih rezultatov.

V členu 11/2 daje zakon pravico lastniku, da sodelujejo pri izdelavi načrtov za gospodarjenje, ostaja pa nedorečen pri načinu pridobitve lastnika za sodelovanje pri načrtovanju.

Gre namreč za zelo obsežno in drago delo, ki mora imeti zakonsko podlago, da bi bilo uspešno.

V členu 17/2 zakon predvideva spreminjanje gozdnogojitvenega načrta, če se stanje gozda toliko spremeni, da je treba potrebna dela ponovno določiti. To pomeni tudi spreminjanje »upravnih odločb«...

Glede na to, da je v povprečju čas veljavnosti gozdnogojitvenega načrta okoli pet let, bomo morali zagotoviti v operativi dobro in hitro spremljavo usklajenosti odločb z veljavnostjo gozdnogojitvenih načrtov. Brez pomoči računalnikov tu ne bo šlo, zato bo potrebno ves gozdarski kader izobraziti na tem področju.

Spremljava izvajanja »upravnih odločb« ni dorečena in bo zaradi obsežnosti (števil) izdanih odločb nepregledna, zato bodo odločbe zlahka postale zgolj birokratski izdelek.

V PREMISLEK

Vsekakor bo pojem »oddelčnega gospodarjenja« v razmerah razdrobljene gozdne posesti in uvajanja tržnega gospodarjenja v življenju vse bolj pridobival veljavo, saj pomeni za večino lastnikov najcenejšo možnost pridobivanja gozdnih sortimentov. Potrebna bo le označitev dreves po parcelah zaradi lažjega obračuna pridobljene mase. Vlogo na tem področju bo verjetno imela gozdarska zadruga.

Dobra zakonodaja spodbuja spoštovanje in uvajanje stroke s pomočjo davkov. S sistemom davčnih olajšav bi lahko spodbudili lastnike k večji strokovnosti pri gospodarjenju s svojim gozdom.

Da bi se izognili pavšalnemu pisanju »upravnih odločb«, bi morali zakonsko zahtevati navzočnost lastnika ob sestavi odločbe. V stiku z lastnikom bi prišli do bistvenih podatkov, kot so npr. pripravljenost in možnosti lastnika za delo v svojem gozdu, pripravljenost lastnika za intenzivnejše gospodarjenje s svojim gozdom in podobno. Dobra odločba mora vsebovati takšne podatke, da bi bila »življenjska«.

Da bi lastnik določila odločbe lahko izpolnil, še posebej tista s področja nege gozdov, ga je potrebno do določene stopnje izobraziti. Dejstvo je, da večina lastnikov ne loči osnovnih drevesnih vrst in si s tem lahko naredi škodo. Tudi to področje lahko pomaga urediti davčni sistem.

Izvajanje nekega negovalnega posega v gozd je v znatni meri odvisno tudi od drugih dejavnikov v lastnikovem gozdu – npr. stalleža rastlinojede divjadi. Gozdarjem ostaja danes le možnost svetovanja glede uporabe repelentov. Menim, da bi morali biti

revirni gozdarji v svojih revirjih tudi lovci, ki bi znotraj dovoljenega odstrela usmerjali pa tudi izvajali odstrel divjadi. Z usmerjenim odstrelom na pomladitvenih površinah bi zmanjšali stopnjo poškodovanosti mladja po divjadi. Podoben model je ponekod v Evropi že uveljavljen in ob delnem ograjevanju površin, ki se pomlajujejo, daje zadovoljive rezultate.

Na območjih razdrobljene gozdne posesti bi morali gozdarski inšpektorji ponekod delovati le kot občinski gozdarski inšpektorji. Merilo bi moralo biti število lastnikov. S tem bi bil zagotovljen večji nadzor nad dogajanjem v gozdovih vseh oblik lastništva. Uspešnost inšpekcijskih služb pa je seveda odvisna od primerno visokih kazenskih sankcij za prekrške.

GDK: 904 (436 Koroška)

Bili smo na obisku pri koroških gozdarjih

Boris BOGOVIČ*

Konec maja 1991 smo se člani DIT gozdarstva in lesarstva Slovenije udeležili strokovne ekskurzije, ki jo je pripravilo Koroško gozdarsko društvo iz Celovca. Sprejeli in gostili so nas v gozdarskem izobraževalnem centru Osoje ob Osojskem jezeru. Tridnevni program je bil skrbno sestavljen in je obsegal naslednje teme:

- predstavitev gospodarjenja z gozdovi na Koroškem,
- obisk prostovoljne skupnosti lastnikov kmečkih gozdov za skupno gospodarjenje z gozdovi,
 - sanacija varovalnih gorskih gozdov,
 - naloge in delovanje gozdarskega izobraževalnega centra Osoje,
 - obisk zasebnega gozdnega obrata HESPA-DOMANE in njihovi pogledi na sonaravno gospodarjenje, naravnano na dobiček.

* B. B., dipl. inž. gozd., Gozdno gospodarstvo Brežice, 68250 Brežice, Ulica bratov Milavec 61, Slovenija

SKLEP

Poleg tega, da gozdarska stroka želi takšen zakon, ki bo v največji možni meri upošteval strokovna izhodišča pri gospodarjenju z gozdovi ne glede na lastništvo, bi si morala želeli tudi takšnega, ki bo nudil, v zadovoljstvo gozdarja in korist lastnika, možnost kreativnega in z rezultati obogatene gozdarskega dela tudi v razmerah razdrobljene gozdne posesti.

Bojim se, da nudi pričujoči osnutek Zakona o gozdovih v tem pogledu preveč »pisanja« in premalo rezultatov.

Koroško pokriva 560.000 ha gozdov. Le 3% gozdov je državnih, 70% gozdov je v lasti »drobnih posestnikov«, ki imajo manj kot 200 ha gozda, preostalih 27% ali 150.000 ha gozdov pa je last veleposestnikov. Za izvajanje gozdarske zakonodaje je pristojen deželni gozdarski urad pri vladi. Deželni inšpekciji je podrejeno 9 okrajnih inšpekcij, njim pa še 37 inšpekcijskih uradov. Inšpektor na terenu nadzira približno 15.000 ha gozdov.

Temeljna določila gozdarskega zakona so:

- vsi postopki v gozdu, ki vodijo k degradaciji, so prepovedani;
- posestnik mora gozd ohranjati;
- lastnik lahko sam poseka do 0,5 ha na golo; v varovalnih gozdovih do 0,2 ha;
- goloseki nad 2 ha so prepovedani;
- golosečna površina mora biti v 3 letih pogozdena;
- dostop do vseh gozdov je javen, za vožnjo po gozdu pa je potrebno soglasje lastnika;